

vidt der findes Kræfter, som automatisk udligner de Forstyrrelser, saadanne Kapitalbevægelser har fremkaldt paa Clearingbalancen; derefter undersøges de Midler, Myndighederne kan tage i Brug for at muliggøre eller regulere saadanne Overførsler, og Kapitlet slutter med en Behandling af det specielle Spørgsmaal om Krigsskadeerstatninger under et System af bilateral Clearing. Forf. søger Tilknytning til tidligere Fremstillinger af Kapitalbevægelsernes Problemer og paaviser paa udmærket Maade de Modifikationer, som maa indføres, naar Betalingen mellem Landene foregaar paa Clearing Basis.

I Bogens sidste Kapitel forlader Forf. den strenge bilaterale Clearing og betragter en større eller mindre Udvidelse til et tredje eller fjerde Land. Virkningen af delvis Betaling i fri Valuta undersøges, en gennem Aftale sikret trekantet Clearing behandles, en Centralisering af Afregningen hos et enkelt Land drøftes, og til Slut nævnes Tanken om en international Clearing-Union, der dog afvises som faldende uden for Afhandlingens Rammer.

Der foreligger her en værdifuld Tilvækst til den økonomiske Literatur. Emnet, hvis enkelte Sider har været behandlet i talrige Afhandlinger og Bøger, har mig bekendt ikke tidligere været optaget til systematisk teoretisk Behandling.

Fra Formens Side er der intet at udsætte paa Afhandlingen. Dispositionen synes klar og hensigtsmæssig, og Forf. demonstrerer sin fra tidligere Arbejder velkendte Evne til at finde kort og rammende Udtryk for sine Tanker.

Forf., hvis tidligere Produktion i Hovedsagen har været beregnet for et bredt Publikum, viser i dette Værk Evne til streng videnskabelig Behandling af et Emne. Han afgrænser sit Omraade meget snævert, nemlig til den *bilaterale* Clearing. Hans Beskrivelse og Analyse er farveløs og uden Antydning af Tendens. Han har tydeligt sat sig til Opgave at analysere, ikke kritisere sit Objekt. Han viser endvidere en stor Opfindsomhed med Hensyn til Metoder, hvormed han kan angribe Opgaven og ved Valg af illustrerende Eksempler.

Der er næppe Tvivl om, at Bogen vil blive staaende som et Standardværk naar det gælder Studiet af den bilaterale Clearing og dens Problemer, men dens Emne er meget snævert afgrænset, og den frembyder intet nyt i almenmetodisk Henseende. Det vilde have lyst stærkt op i den noget graa og ked-sommelige Beskrivelse og Analyse, hvis Forf. i højere Grad havde søgt at placere Clearing-Systemet i Tidens sociologiske og politiske Milieu. Det er heller ikke udelukket, at dette vilde have befrugtet selve Analysen og givet den større Perspektiv.

Jørgen Pedersen.

E. Schneider: Industrielt Regnskabsvæsen. G. E. C. Gads Forlag. København. 1945. 268 Sider. 4 Bilag.

I 1939 udgav Professor Schneider ved Aarhus Universitet Lærebogen: »Einführung in die Grundfragen des industriellen Rechnungswesens«. Denne Bog er nu udkommet paa Dansk i en omarbejdet Ud-gave.

Bogen har til Formaal at redegøre for de principielle Træk i det moderne interne Regnskabsvæsen til Brug ved den akademiske Undervisning i Drifts-økonomi.

vidt der findes Kræfter, som automatisk udligner de Forstyrrelser, saadanne Kapitalbevægelser har fremkaldt paa Clearingbalancen; derefter undersøges de Midler, Myndighederne kan tage i Brug for at muliggøre eller regulere saadanne Overførsler, og Kapitlet slutter med en Behandling af det specielle Spørgsmaal om Krigsskadeerstatninger under et System af bilateral Clearing. Forf. søger Tilknytning til tidligere Fremstillinger af Kapitalbevægelsernes Problemer og paaviser paa udmærket Maade de Modifikationer, som maa indføres, naar Betalingen mellem Landene foregaar paa Clearing Basis.

I Bogens sidste Kapitel forlader Forf. den strenge bilaterale Clearing og betragter en større eller mindre Udvidelse til et tredje eller fjerde Land. Virkningen af delvis Betaling i fri Valuta undersøges, en gennem Aftale sikret trekantet Clearing behandles, en Centralisering af Afregningen hos et enkelt Land drøftes, og til Slut nævnes Tanken om en international Clearing-Union, der dog afvises som faldende uden for Afhandlingens Rammer.

Der foreligger her en værdifuld Tilvækst til den økonomiske Literatur. Emnet, hvis enkelte Sider har været behandlet i talrige Afhandlinger og Bøger, har mig bekendt ikke tidligere været optaget til systematisk teoretisk Behandling.

Fra Formens Side er der intet at udsætte paa Afhandlingen. Dispositionen synes klar og hensigtsmæssig, og Forf. demonstrerer sin fra tidligere Arbejder velkendte Evne til at finde kort og rammende Udtryk for sine Tanker.

Forf., hvis tidligere Produktion i Hovedsagen har været beregnet for et bredt Publikum, viser i dette Værk Evne til streng videnskabelig Behandling af et Emne. Han afgrænser sit Omraade meget snævert, nemlig til den *bilaterale* Clearing. Hans Beskrivelse og Analyse er farveløs og uden Antydning af Tendens. Han har tydeligt sat sig til Opgave at analysere, ikke kritisere sit Objekt. Han viser endvidere en stor Opfindsomhed med Hensyn til Metoder, hvormed han kan angribe Opgaven og ved Valg af illustrerende Eksempler.

Der er næppe Tvivl om, at Bogen vil blive staaende som et Standardværk naar det gælder Studiet af den bilaterale Clearing og dens Problemer, men dens Emne er meget snævert afgrænset, og den frembyder intet nyt i almenmetodisk Henseende. Det vilde have lyst stærkt op i den noget graa og ked-sommelige Beskrivelse og Analyse, hvis Forf. i højere Grad havde søgt at placere Clearing-Systemet i Tidens sociologiske og politiske Milieu. Det er heller ikke udelukket, at dette vilde have befrugtet selve Analysen og givet den større Perspektiv.

Jørgen Pedersen.

E. Schneider: Industrielt Regnskabsvæsen. G. E. C. Gads Forlag. København. 1945. 268 Sider. 4 Bilag.

I 1939 udgav Professor Schneider ved Aarhus Universitet Lærebogen: »Einführung in die Grundfragen des industriellen Rechnungswesens«. Denne Bog er nu udkommet paa Dansk i en omarbejdet Ud-gave.

Bogen har til Formaal at redegøre for de principielle Træk i det moderne interne Regnskabsvæsen til Brug ved den akademiske Undervisning i Drifts-økonomi.

I Bogens Midtpunkt staar nu som før den interne Resultatberegning og Kalkulation saaledes, som den træder frem ved de to principielt forskellige Maader, hvorpaa det interne Regnskabsvæsen kan opbygges, nemlig som Ordregnskab eller som Afdelingsregnskab. Hertil føjer sig Afsnit om Regnskabsvæsenets Organisation — Adskillelse i Finans- og Driftsbogholderi — og som noget Nyt et Afsnit indeholdende en Diskussion af Læren om de faste Omkostninger.

Bogen indledes naturligt med nogle Afsnit, der har til Formaal at karakterisere de nødvendige Grundbegreber og fastlægge Termer. Man kan i det store og hele slutte sig til Forfatterens Definitioner, selvom det — naar Hensyn tages til de terminologiske Vanskeligheder, man er vidende om, findes saavel her i Landet som andre Steder — virker lidt flot, naar Forfatteren i Forordet skriver, at naar det er saa vanskeligt at opnaa Enighed i Terminologispørgsmaalet, saa er det kun: »fordi der ikke bestaar Klarhed over Regnskabsvæsenets principielle Spørgsmaal . . . Er Sagen klar, fremkommer den til dens Beskrivelse og Analyse nødvendige Terminologi ganske af sig selv«.

I et interessant Afsnit om det interne Regnskabsvæsenes Opgaver har Forfatteren indarbejdet en væsentlig Del af Indholdet af den i 1944 udsendte Pjece: Arbejds- og Tidsstudiernes Betydning for en Industrivirksomheds Økonomi og Regnskabsvæsen, hvor der peges paa Tiden som den væsentlige Maalefaktor ved Analyse af Produktionsprocessen. Begejstringen for denne Erkendelse giver sig i den nye Udgave endnu kraftigere Udtryk end i Førsteudgaven. Saaledes siges det under den senere Omtale af Kalkulationsmetoderne kategorisk, at Omkostningerne paa et Arbejdssted (Omkostningssted) primært beror paa den tidsmæssige Arbejdsindsats. »Hver Kalkulation af Forarbejdningssomkostningerne maa derfor, naar den skal være virkelighedstro, bygge paa tidsmæssige Indsats af de forskellige Forbrugsgrupper inden for et Arbejdssted.«

Selv om man kan følge Forfatteren langt i denne betydningsfulde Erkendelse, forekommer det dog Anmelderen, at Standpunktet er for kategorisk. Det er dog et Faktum, at visse Omkostninger, der paaløber et Omkostningssted, og som af Forfatteren indregnes i de kalkulerede Tidssatser (f. Eks. Hjælpematerialer) mere korrekt indregnes ved Hjælp af Mængdesatser. Karakteristisk for Forfatterens Natur er hans Begejstring for nye Landevindinger, der straks faar ham til at gaa haardt imod det hidtil bestaaende. Til Tider virker disse Korstog yderst inspirerende paa Læseren, til andre Tider lidt i Retning af Don Quijotes Kamp mod Vejrmøller. Som et Eksempel paa det sidste kan peges paa Forfatterens »Angreb« paa Begreberne direkte og indirekte Omkostninger (Side 113).

I Betragtning af den dybtgaaende, analytiske Fremstilling, Kalkulation af Forarbejdningssomkostningerne faar, virker Behandlingen af Materialeomkostningernes Kalkulation underlig tam. Uden Sværdslag gaar Forfatteren omtrent øjeblikkelig over til at beskrive de af Praksis benyttede Fremgangsmaader, der paa dette Omraade uden Tvivl kan trænge til en Revision.

Bogens Hovedafsnit omhandler ligesom i første Udgave den interne Resultatberegning og er ogsaa her et magtfuldt »Propagandaskrift« for »Afdelingsregnskabet« paa Bekostning af »Ordregnskabet«. Det ligger uden for al Tvivl, at Afdelingsregnskabet Afregningsprincip giver Driftsledelsen overordentlig værdifulde Kontrolmidler i Hænde, men det maa siges, som

det af Anmelderen blev udtalt ved Førsteudgavens Fremkomst, at der vil og maa forekomme Virksomheder, der i Praksis staar sig ved at gennemføre det interne Regnskabsvæsen som Ordreregnskab. For imidlertid at forskaffe sig nogle af Afdelingsregnskabets ubestridelige Fordele vil man i disse Tilfælde i Ordreregnskabet kunne etablere en Indkæden af forudberegnete Omkostninger, der i Sverige gaar under Navn af »standardkostnadsbøfööring« (se f. Eks. Mekanförbundets Normalkontoplan med Kommentar af A. ter Vehn, Sth. 1946, Side 93 ff.) eller simpelthen ved at indkæde Forkalkulationen i Bogføringen.

I et Afsnit om S sammenspillet mellem Forretningsbogholderi og den interne Resultatberegning (Bogholderiets Deling i Finans- og Driftsbogholderi) karakteriserer Forfatteren paany Schmalenbach som Repræsentant for den saakaldte radikale Monisme, hvad der ikke er korrekt.

Bogen afsluttes med et »oprørsk« Afsnit om de faste Omkostninger, der former sig som et Opgør med den traditionelle Opfattelse af Omkostningernes Forløb, og som finder følgende Formulering: »En Fasthed, der som en Karakteregenskab er knyttet til visse Omkostningsarter, findes ikke« (Side 254). I en Paragraf om Konklusioner udtales det, »at Læren om de faste Omkostninger ingenlunde kan betragtes som en central Bestanddel af Omkostningsteorien og Regnskabsvæsenet i det hele taget«. Herom kan man ikke forvente Enighed. Holder man fast ved, at Omkostningsbegrebet kan ses fra forskellige Synsvinkler, og at ogsaa Delingen i faste og variable har sin ubetingede Berettigelse (f. Eks. i Forbindelse med Priskalkulationen), maa det imidlertid erkendes, at der set overfor Driftskontrollen er noget værdifuldt i den af Schneider refererede Betragtningssmaade.

Den nye Udgave af Schneiders Bog udmærker sig ved at være væsentlig lettere tilgængelig bl. a. ved, at den matematiske Behandling af Problemerne er kraftigt reduceret. Alligevel maa man give Forfatteren Ret i, at Studiet af Bogen kræver et haardt Arbejde. Af Anmelderen kan tilføjes: et Arbejde, der lønner sig.

Siden anden Udgaves Fremkomst har Professor Schneider forladt Aarhus Universitet. I Tilknytning til denne Anmeldelse skal der derfor lyde en Tak til Professor Schneider for det inciterende og frugtbringende Arbejde, han har udført, bl. a. inden for Regnskabsvæsenets Omraade, her i Danmark i Aarene 1935—45 og en Beklagelse af, at dansk Driftsøkonomi har mistet en saa fremragende Teoretiker.

Palle Hansen.

Sune Carlson: Företagsledning och företagsledare. Nordisk Rotogra-vyr. Stockholm. 1945. 157 Sider.

Det centrale i Docent Sune Carlsons Bog om Virksomhedernes Ledelse og Ledere indeholdes i Afsnittene »Företagsledningens funktioner« (Side 43—75) og »Företagsledaren som ledare« (Side 76—94), medens de to første Afsnit om Virksomhedens Funktion og Plads i Samfundsorganisationen og Virksomhedens Ledelse tildels maa ses som en nødvendig Forberedelse til Forstaaelsen af de centrale Afsnit. De tre sidste Afsnit omhandler Virksomhedslederne og deres Uddannelse, den akademiske Lederuddannelse og Virksomhederne og Samfundet.